

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 24. novembra 2016 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Rovnosť zaobchádzania v zamestnaní a povolani — Smernica 2000/78/ES — článok 2 — Zákaz diskriminácie na základe sexuálnej orientácie a veku — Vnútroštátny dôchodkový systém — Vypĺcanie pozostalostného dôchodku pozostalému registrovanému partnerovi — Podmienka — Uzavretie registrovaného partnerstva skôr, než poistenec v rámci uvedeného systému dovŕši 60 rokov — Civilný zväzok — Nemožnosť v dotknutom členskom štáte pred rokom 2010 — Preukázaný dlhodobý vzťah — článok 6 ods. 2 — Odôvodnené rozdiely v zaobchádzaní z dôvodu veku“

Vo veci C-443/15,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Labour Court (Pracovný súd, Írsko) z 11. augusta 2015 a doručený Súdnemu dvoru 13. augusta 2015, ktorý súvisí s konaním:

David L. Parris

proti

Trinity College Dublin,

Higher Education Authority,

Department of Public Expenditure and Reform,

Department of Education and Skills,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predsedníčka prvej komory R. Silva de Lapuerta (spravodajkyňa), sudcovia E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev a S. Rodin,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 28. apríla 2016,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— D. L. Parris, v zastúpení: M. Bolger, SC, E. Barry, BL, a J. Tomkin, solicitor,

* Jazyk konania: angličtina.

- Trinity College Dublin, v zastúpení: T. Mallon, barrister, ktorého splnomocnil K. Langford, solicitor,
- Higher Education Authority, Department of Public Expenditure and Reform a Department of Education and Skills, v zastúpení: G. Hodge, E. Creedon a A. Joyce, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci A. Kerr, barrister,
- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: S. Simmons, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci J. Coppel, QC
- Európska komisia, v zastúpení: A. Lewis a D. Martin, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 30. júna 2016,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 a článku 6 ods. 2 smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (Ú. v. ES L 303, 2000, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79).
- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi pánom Davidom L. Parrisom na jednej strane a Trinity College Dublin, Higher Education Authority (orgán pre vyššie vzdelávanie, Írsko), Department of Public Expenditure and Reform (ministerstvo pre verejné výdavky a reformy, Írsko) a Department of Education and Skills (ministerstvo školstva a odborných zručností, Írsko) v súvislosti so zamietnutím Trinity College Dublin priznať partnerovi D.L. Parrisa od dňa úmrtia D.L. Parrisa nárok na pozostalostný dôchodok stanovený v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému, v ktorom bol D.L. Parris poistený.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenie 22 smernice 2000/78 uvádza:

„Táto smernica nemá vplyv na vnútroštátne právne predpisy o rodinnom stave a na dávky na tom závislé.“

- 4 Článok 1 tejto smernice stanovuje:

„Účelom tejto smernice je ustanovenie všeobecného rámca pre boj proti diskriminácii v zamestnaní a povolani na základe náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie, s cieľom zaviesť v členských štátoch uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania.“

- 5 Článok 2 tejto smernice stanovuje:

„1. Na účely tejto smernice sa pod pojmom ‚zásada rovnakého zaobchádzania‘ rozumie, že nemá existovať žiadna priama alebo nepriama diskriminácia založená na ktoromkoľvek z dôvodov uvedených v článku 1.

2. Na účely odseku 1:

- a) o priamu diskrimináciu ide, ak sa z niektorého z dôvodov uvedených v článku 1 zaobchádza s jednou osobou nepriaznivejšie ako sa v porovnateľnej situácii zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou;
- b) o nepriamu diskrimináciu ide, keď zdanlivo neutrálne ustanovenie, kritérium alebo prax by uviedla osoby určitého náboženstva alebo viery, s určitým zdravotným postihnutím, určitého veku alebo určitej sexuálnej orientácie do nevýhodného postavenia v porovnaní s inými osobami, iba ak:
 - i) takýto predpis, kritérium alebo zvykosť sú objektívne odôvodnené oprávneným cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a nevyhnutné...

...

6 Článok 3 tej istej smernice znie takto:

„1. V rámci právomocí delegovaných na spoločenstvo sa bude táto smernica vzťahovať na všetky osoby, tak vo verejnom ako i v súkromnom sektore, vrátane verejných orgánov vo vzťahu k:

...

- c) podmienkam zamestnania a pracovným podmienkam vrátane podmienok prepúšťania a odmeňovania;

...

3. Táto smernica sa nevzťahuje na žiadne dávky poskytované štátnymi alebo podobnými systémami, vrátane štátneho systému sociálneho zabezpečenia alebo sociálnej ochrany.

...

7 V článku 6 ods. 2 smernice 2000/78 sa pod názvom „Odôvodnené rozdiely v zaobchádzaní z dôvodu veku“ uvádza:

„Bez ohľadu na článok 2 ods. 2, členské štáty môžu určiť, že v zamestnaneckých systémoch sociálneho zabezpečenia stanovenie veku pre možnosť alebo nárok na odchod do starobného alebo invalidného dôchodku vrátane stanovenia odlišných vekových hraníc v uvedených systémoch pre zamestnancov alebo skupiny alebo kategórie zamestnancov a využitie vekového kritéria v kontexte takýchto systémov v poisťných matematických výpočtoch nie je diskrimináciou na základe veku za predpokladu, že dôsledkom tohto nebude diskriminácia na základe pohlavia.“

8 Podľa článku 18 prvého odseku smernice 2000/78 členské štáty mali v zásade prijať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do 2. decembra 2003 alebo mohli, pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa kolektívnych zmlúv, zavedením tejto smernice do praxe poveriť sociálnych partnerov, a tak zabezpečiť, že budú prebraté k rovnakému dátumu.

Írske právo

- 9 Pensions Act 1990 (zákon o dôchodkoch, ďalej len „zákon z roku 1990“) bol zmenený a doplnený článkom 22 Social Welfare (Miscellaneous Provisions) Act 2004 (Number 9 of 2004) [zákon o sociálnom zabezpečení (rôzne ustanovenia) z roku 2004 (č. 9 z roku 2004)], ktorý do zákona z roku 1990 doplnil novú časť VII s cieľom prebrať do vnútroštátneho práva ustanovenia smernice 2000/78 týkajúce sa zásady rovnosti zaobchádzania v zamestnaneckých dôchodkových systémoch.
- 10 Článok 66 zákona z roku 1990 stanovuje všeobecný zákaz akéhokoľvek menej priaznivého zaobchádzania, pokiaľ ide o zamestnanecké dôchodkové systémy, najmä na základe veku a sexuálnej orientácie. Na rozdiel od smernice 2000/78 tento zákon zakazuje tiež akúkoľvek diskrimináciu založenú na rodinnom stave.
- 11 Článok 72 zákona z roku 1990, ktorým sa preberal článok 6 smernice 2000/78 stanovuje odchýlky a výnimky zo všeobecného zákazu diskriminácie v zamestnaneckých dôchodkových systémoch takto:

„1. Porušením zásady rovnosti zaobchádzania na základe veku, pokiaľ ide o dôchodok, nie je

- a) stanovenie veku alebo počtu odpracovaných rokov, ktoré zakladajú nárok na dôchodok, alebo ich kombinácie ako podmienky alebo kritéria poistenia v dôchodkovom systéme;
- b) stanovenie veku alebo počtu odpracovaných rokov, ktoré zakladajú nárok na dôchodok, alebo ich kombinácie ako podmienky alebo kritéria na to, aby pracovníci alebo skupiny či kategórie pracovníkov boli poistení v dôchodkovom systéme;
- c) stanovenie veku alebo počtu odpracovaných rokov, ktoré zakladajú nárok na dôchodok, alebo ich kombinácie ako podmienky alebo kritéria nároku na dávky stanovené týmto systémom;
- d) stanovenie rôzneho veku alebo počtu odpracovaných rokov, ktoré zakladajú nárok na dôchodok, alebo ich kombinácie ako podmienky alebo kritéria na to, aby pracovníci alebo skupiny či kategórie pracovníkov mali nárok na dávky stanovené týmto systémom;
- e)
 - i) stanovenie veku alebo počtu odpracovaných rokov, ktoré zakladajú nárok na dôchodok, alebo ich kombinácie ako podmienky alebo kritéria nadobudnutia práv v systéme so stanovenými dávkami alebo výšky príspevkov do systému so stanovenými príspevkami, alebo
 - ii) stanovenie rôzneho veku alebo počtu odpracovaných rokov, ktoré zakladajú nárok na dôchodok, alebo ich kombinácie ako podmienok alebo kritérií nadobudnutia práv v systéme so stanovenými dávkami alebo výšky príspevkov do systému so stanovenými príspevkami pre pracovníkov alebo skupiny či kategórie pracovníkov,

pokiaľ je to v kontexte dotknutého zamestnania primerané alebo nevyhnutné vzhľadom na legitímny cieľ zamestnávateľa, najmä politiku zamestnanosti, pracovný trh a odborné vzdelávanie;

- f) používanie kritéria veku v rámci v poistno-matematických výpočtoch,

za predpokladu, že v dôsledku toho nebude porušená zásada rovnosti zaobchádzania na základe pohlavia, pokiaľ ide o dôchodok.

2. Porušením zásady rovnosti zaobchádzania na základe osobného alebo rodinného stavu, pokiaľ ide o dôchodok, nie je poskytnutie priaznivejších dávok zo zamestnaneckého dôchodkového systému, pokiaľ sa tieto dávky uplatnia na každú osobu, ktorej sa podľa pravidiel tohto systému vypláca dávka odo dňa úmrtia poistenca, pod podmienkou, že to nebude viesť k porušeniu zásady rovnosti zaobchádzania na základe pohlavia.
3. Porušením zásady rovnosti zaobchádzania na základe osobného stavu alebo sexuálnej orientácie, pokiaľ ide o dôchodok, nie je poskytnutie priaznivejších dávok zo zamestnaneckého dôchodkového systému vdove alebo vdovcovi po zosnulom poistencovi, pod podmienkou, že to nebude viesť k porušeniu zásady rovnosti zaobchádzania na základe pohlavia.
4. Každý odkaz v tomto paragrafe na stanovenie vekovej hranice alebo hraníc, ktoré zakladajú nárok na dávky, zahŕňa odkaz na stanovenie vekovej hranice alebo hraníc odchodu do dôchodku, ktorá zakladá nárok na poskytovanie dávok.“
- 12 Dňa 19. júla 2010 bol prijatý Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010 (zákon o registrovanom partnerstve a o niektorých právach a povinnostiach partnerov z roku 2010) (ďalej len „zákon o registrovanom partnerstve“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2011, pričom bolo súčasne vyhotovené rozhodnutie ministerstva, požadované dekrétom č. 648/2010. Tento zákon vylučuje akékoľvek retroaktívne uznanie partnerstiev registrovaných v inej krajine.
- 13 Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že v zmysle článku 99 zákona o registrovanom partnerstve „dávky z dôchodkového zamestnaneckého systému stanovené pre manželov sa uplatňujú za rovnakých podmienok na registrovaného partnera poistenca“.
- 14 V čase skutkových okolností tejto veci bolo manželstvo v Írsku upravené len pre osoby rozdielneho pohlavia. Uznanie homosexuálneho manželstva si vyžadovalo ústavnú zmenu po uskutočnení vnútroštátneho referenda. K takémuto referendu došlo 22. mája 2015 a návrh umožniť manželstvo medzi dvoma osobami bez ohľadu na pohlavie bol schválený. V každom prípade však malo dôjsť k prijatiu legislatívnych aktov, aby zmenené ustanovenie ústavy mohlo mať právne účinky. V tomto ohľade z pripomienok predložených Trinity College Dublin vyplýva, že írske právo uznáva homosexuálne manželstvá od 16. novembra 2015.
- Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky**
- 15 D. L. Parris sa narodil 21. apríla 1946 a má dvojité britské a írske občianstvo. Viac ako tridsať rokov žije v stálom vzťahu so svojím partnerom rovnakého pohlavia.
- 16 V roku 1972 Trinity College Dublin zamestnala D. L. Parrisa ako vysokoškolského pedagóga. Na základe svojej pracovnej zmluvy bol od októbra 1972 poistený v dôchodkovom systéme spravovanom Trinity College Dublin ako neprispievajúci poistenec. Tento systém bol pre nových poistencov uzavretý 31. januára 2005.
- 17 Pravidlo 5 uvedeného dôchodkového systému upravuje vyplácanie pozostalostného dôchodku manželovi alebo už aj registrovanému partnerovi poistenca, pokiaľ poistenec zomrie skôr, než jeho manžel alebo už aj jeho registrovaný partner. Osobitne v zmysle úpravy dôchodkového systému v okamihu odchodu do dôchodku má poistenec nárok na dôchodok vo výške dvoch tretín svojej poslednej mzdy. Pokiaľ poistenec zomrie po svojom odchode do dôchodku, pozostalý manžel alebo už aj registrovaný partner má nárok na pozostalostný dôchodok vo výške dvoch tretín sumy, na ktorú mal nárok poistenec pred svojím úmrtím. Tento pozostalostný dôchodok sa však vypláca len v prípade, že poistenec uzavrel manželstvo alebo registrované partnerstve pred dovŕšením veku 60 rokov.

- 18 Od 21. decembra 2005 je možné uzavrieť registrované partnerstvo v Spojenom kráľovstve na základe Civil Partnership Act 2004 (zákon o registrovanom partnerstve). D. L. Parris uzavrel 21. apríla 2009, teda keď mal 63 rokov, registrované partnerstvo v tomto členskom štáte. V tomto období nijaké ustanovenie írskoho práva neumožňovalo uznať v Írsku registrované partnerstvo D. L. Parrisa.
- 19 Dňa 3. decembra 2009 bol penzijný fond Trinity College Dublin prevedený na National Treasury Management Agency (NTMA, Írsko). NTMA je štátna agentúra poverená poskytovaním služieb správy aktív a pasív vlády. Od januára 2010 sa všetky záväzky dotknutého dôchodkového systému uhrádzajú zo štátnych zdrojov.
- 20 Dňa 25. januára 2010 D. L. Parris požiadal o opciu, ktorá mu umožňovala poberať predčasný dôchodok bez navýšenia nákladov pre poskytovateľa od 31. decembra 2010, hoci zmluvne mal nárok na zachovanie svojho zamestnania zakladajúceho nárok na dôchodok až do 30. septembra 2013, ktorú následne aj získal.
- 21 Dňa 19. júla 2010 bol v Írsku prijatý zákon o registrovanom partnerstve.
- 22 Dňa 17. septembra 2010 D. L. Parris podal na Trinity College Dublin žiadosť, aby sa v prípade jeho úmrtia priznal jeho partnerovi pozostalostný dôchodok. Táto žiadosť bola zamietnutá rozhodnutím z 15. novembra 2010. Dňa 20. decembra 2010 D. L. Parris podal odvolanie proti tomuto rozhodnutiu na orgán pre vyššie vzdelávanie.
- 23 Dňa 31. decembra 2010 D. L. Parris odišiel do dôchodku.
- 24 Zákon o registrovanom partnerstve nadobudol účinnosť 1. januára 2011.
- 25 Dňa 12. januára 2011 bolo britské registrované partnerstvo D. L. Parrisa uznané v írskom práve, v nadväznosti na vyhotovenie rozhodnutia ministerstva požadovaného na základe dekrétu č. 649/2010.
- 26 Rozhodnutím zo 17. mája 2011 orgán pre vyššie vzdelávanie potvrdil rozhodnutie Trinity College Dublin. Tento orgán najmä konštatoval, že D. L. Parris odišiel do dôchodku pred uznaním svojho registrovaného partnerstva írskym štátom a ďalej, že pravidlá, ktoré uplatňuje Trinity College Dublin, vylučujú vyplácanie pozostalostného dôchodku v prípade, že poistenec uzavrel manželstvo alebo registrované partnerstvo po dovŕšení veku 60 rokov.
- 27 D. L. Parris preto podal žalobu proti Trinity College Dublin, orgánu pre vyššie vzdelávanie, ministerstvu pre verejné výdavky a reformy a ministerstvu školstva a odborných zručností na Equality Tribunal (Súd pre rovnosť, Írsko), v ktorej tvrdil, že bol priamo alebo nepriamo diskriminovaný žalovanými vo veci samej v rozpore so zákonom z roku 1990 na základe svojho veku a svojej sexuálnej orientácie. Keďže Equality Tribunal (Súd pre rovnosť) túto žalobu zamietol, D. L. Parris podal odvolanie na Labour Court (Pracovný súd, Írsko).
- 28 Vnútroštátny súd si kladie otázku, či za takých okolností ako vo veci samej uplatnenie vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá stanovuje vek, pred dovŕšením ktorého musí poistenec zamestnaneckého dôchodkového systému uzavrieť manželstvo alebo registrované partnerstvo, aby jeho manžel alebo partner mal nárok na pozostalostný dôchodok, vedie k diskriminácii na základe veku a/alebo sexuálnej orientácie v rozpore so smernicou 2000/78.
- 29 Za týchto podmienok Labour Court (Pracovný súd) rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:
- „1. Predstavuje uplatňovanie pravidla, ktoré v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému podmieňuje vyplácanie pozostalostnej dávky pozostalému registrovanému partnerovi poistenca v tomto systéme po jeho smrti splnením podmienky, aby daný poistenec a jeho pozostalý

registrovaný partner uzavreli registrované partnerstvo predtým, než tento poistenec dovŕšil vek 60 rokov, a to za okolností, keď im vnútroštátne právo neumožňovalo uzavrieť registrované partnerstvo skôr, než daný člen dovŕšil vek 60 rokov, a zároveň, ak tento člen a jeho registrovaný partner žili pred týmto dátumom v stálom a dlhotrvajúcom vzťahu, diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie v rozpore s článkom 2 smernice 2000/78?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku: Ide o diskrimináciu na základe veku v rozpore s článkom 2 v spojení s článkom 6 ods. 2 smernice 2000/78, ak poskytovateľ dávok podmieňuje v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému nárok na pozostalostný dôchodok vyplácaný pozostalému registrovanému partnerovi poistenca v tomto systéme v prípade jeho smrti splnením podmienky, aby daný poistenec a jeho registrovaný partner uzavreli registrované partnerstvo pred dovŕšením veku 60 rokov tohto poistenca, ak:
 - a) takéto určenie veku, do ktorého musí poistenec uzavrieť registrované partnerstvo, nepredstavuje kritérium využívané v poisťno-matematických výpočtoch, a
 - b) vnútroštátne právo neumožňovalo tomuto poistencovi a jeho registrovanému partnerovi uzavrieť registrované partnerstvo skôr, než daný poistenec dovŕšil vek 60 rokov, a zároveň, ak tento poistenec a jeho registrovaný partner žili pred týmto dátumom v stálom a dlhotrvajúcom vzťahu?
3. V prípade zápornej odpovede na druhú otázku, išlo by o diskrimináciu v rozpore s článkom 2 v spojení s článkom 6 ods. 2 smernice 2000/78 v prípade, že obmedzenia nárokov v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému uvedené v prvej alebo v druhej otázke vznikli v dôsledku kombinovaného účinku veku a sexuálnej orientácie poistenca tohto systému?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 30 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 2 smernice 2000/78 má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátna právna úprava, ktorá v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému podmieňuje nárok pozostalých registrovaných partnerov poistencov na pozostalostný dôchodok splnením podmienky, aby sa registrované partnerstvo uzavrelo skôr než poistenec dovŕši vek 60 rokov, hoci vnútroštátne právo neumožňovalo dotknutému poistencovi uzavrieť registrované partnerstvo pred dovŕšením tejto vekovej hranice, predstavuje diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie.
- 31 Na zodpovedanie tejto otázky treba najprv preskúmať, či taká vnútroštátna právna úprava, akou je pravidlo 5 dôchodkového systému dotknutého vo veci samej, ktoré má údajne diskriminačnú povahu, patrí do pôsobnosti smernice 2000/78.
- 32 V tomto ohľade z článku 3 ods. 1 písm. c) smernice 2000/78 vyplýva, že táto smernica sa v rámci právomocí prenesených na Európsku úniu vzťahuje „na všetky osoby, tak vo verejnom ako i v súkromnom sektore, vrátane verejných orgánov“ vo vzťahu najmä „k podmienkam zamestnania a pracovným podmienkam vrátane podmienok prepúšťania a odmeňovania“ (rozsudok z 26. septembra 2013, Dansk Jurist- og Økonomforbund, C-546/11, EU:C:2013:603, bod 24).
- 33 Súdny dvor už uznal, že pozostalostný dôchodok upravený v zamestnaneckom dôchodkovom systéme patrí do pôsobnosti článku 157 ZFEÚ. V tejto súvislosti spresnil, že okolnosť, že uvedený dôchodok sa podľa svojej definície nevypláca pracovníkovi, ale pozostalému, nemôže takýto výklad vyvrátiť, pretože takáto dávka je výhodou vyplývajúcou z účasti manžela pozostalého v uvedenom systéme, takže

pozostalý dostáva dôchodok v rámci pracovného vzťahu medzi zamestnávateľom a zosnulým manželom, a teda sa mu vypláca na základe zamestnania zosnulého (pozri rozsudok z 1. apríla 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, bod 45 a citovanú judikatúru).

- 34 Navyše pre posúdenie, či starobný dôchodok, na základe ktorého sa prípadne vypočítava pozostalostná dávka, ako je to vo veci samej, patrí do pôsobnosti článku 157 ZFEÚ, Súdny dvor spresnil, že medzi kritériami vyvedenými zo situácií, v ktorých rozhodoval s cieľom kvalifikovať určitý dôchodkový systém, môže mať rozhodujúcu povahu jedine kritérium založené na zistení, že starobný dôchodok sa pracovníkovi vypláca na základe pracovného vzťahu, ktorý ho spája s jeho bývalým zamestnávateľom, teda kritérium zamestnania vyvedené zo samotného znenia uvedeného článku (pozri rozsudok z 1. apríla 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, bod 46 a citovanú judikatúru).
- 35 V tomto ohľade Súdny dvor ďalej uviedol, že hoci toto kritérium nemôže mať výhradnú povahu, keďže zákonné systémy sociálneho zabezpečenia môžu úplne alebo čiastočne zohľadniť pracovnú odmenu, dôvody sociálnej politiky, organizácie štátu, etické dôvody alebo dôvody rozpočtovej povahy, ktoré mali alebo mohli mať svoju úlohu pri úprave určitého systému vnútroštátnym zákonodarcom, nemôžu prevážiť v prípade, ak sa dôchodok týka len určitej osobitnej kategórie pracovníkov, ak priamo závisí od odpracovaného času a ak sa jeho výška vypočítava na základe poslednej mzdy (pozri rozsudok z 1. apríla 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, body 47 a 48, ako aj citovanú judikatúru).
- 36 Pokiaľ ide o zamestnanecký dôchodkový systém dotknutý vo veci samej, treba v prvom rade uviesť, že uvedený systém sa neuplatňuje na všeobecné kategórie pracovníkov, ale sa týka len pracovníkov, ktorých zamestnáva Trinity College, alebo maximálne od roku 2005 pracovníkov zamestnaných univerzitami, ako vyplýva z vysvetlení poskytnutých žalovanými vo veci samej na pojednávaní, takže poistenie v tomto systéme nevyhnutne vyplýva z pracovného vzťahu uzavretého medzi takýmito pracovníkmi a určeným zamestnávateľom.
- 37 V druhom rade dotknutý systém neupravuje zákon, ale jeho vlastné vnútorné predpisy.
- 38 V treťom rade sa zdá, že minimálne do roku 2005 bol sporný zamestnanecký dôchodkový systém financovaný prostredníctvom Trinity College, takže bol súčasťou výhod, ktoré zamestnávateľ ponúkal zamestnancom.
- 39 V poslednom rade, pokiaľ ide o výšku pozostalostného dôchodku, vypočítava sa na základe starobného dôchodku, ktorého výška sa rovná dvom tretinám poslednej mzdy poistenca.
- 40 Za týchto podmienok je namieste konštatovať, že pozostalostný dôchodok dotknutý vo veci samej vyplýva z pracovného vzťahu medzi D.L. Parrisom a jeho zamestnávateľom, a preto sa musí kvalifikovať ako „odmena“ v zmysle článku 157 ZFEÚ.
- 41 Tento záver nespochybňuje ani okolnosť, že penzijné fondy Trinity College boli medzičasom prevedené na štátny orgán a že dávky odvtedy vypláca írsky štát, keďže ako uviedla generálna advokátka v bode 35 svojich návrhov, Súdny dvor už viackrát spresnil, že pokiaľ ide o otázku, či dôchodkový systém spadá pod pojem „odmena“, spôsoby jeho financovania a riadenia nie sú rozhodujúce (pozri v tomto zmysle rozsudky z 28. septembra 1994, Beune, C-7/93, EU:C:1994:350, bod 38; z 29. novembra 2001, Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, bod 37; z 12. septembra 2002, Niemi, C-351/00, EU:C:2002:480, bod 43, ako aj z 26. marca 2009, Komisia/Grécko, C-559/07, EU:C:2009:198, bod 46).
- 42 Z toho dôvodu vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej patrí do pôsobnosti smernice 2000/78.
- 43 Následne je potrebné preskúmať, či uplatnenie takejto právnej úpravy zavádza diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie a je v dôsledku toho zakázané uvedenou smernicou.

- 44 V tomto ohľade je namieste pripomenúť, že podľa článku 2 smernice 2000/78 sa pod pojmom „zásada rovnakého zaobchádzania“ rozumie, že nemá existovať akákoľvek priama alebo nepriama diskriminácia založená na niektorom z dôvodov uvedených v článku 1 tej istej smernice, medzi ktorými je uvedená najmä sexuálna orientácia.
- 45 Pokiaľ ide v prvom rade o priamu diskrimináciu, podľa článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/78 o takúto diskrimináciu ide vtedy, ak sa na základe niektorého z dôvodov uvedených v článku 1 tejto smernice zaobchádza s jednou osobou nepriaznivejšie, ako sa zaobchádzalo, zaobchádza alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou, ktorá sa nachádza v porovnateľnej situácii.
- 46 Pokiaľ ide najmä o nárok na pozostalostný dôchodok, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že právna úprava členského štátu, ktorá nezakladá pre pozostaleho partnera nárok na pozostalostný dôchodok rovnocenný s dôchodkom poskytovaným pozostalému manželovi, hoci vo vnútroštátnom práve registrované partnerstvo stavia osoby rovnakého pohlavia vo vzťahu k uvedenej pozostalostnej dávke do situácie porovnateľnej so situáciou manželov, sa musí považovať za priamu diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie v zmysle článku 1 a článku 2 ods. 2 písm. a) smernice 2000/78 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 1. apríla 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, body 72 a 73).
- 47 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že 19. júla 2010 bol v Írsku prijatý zákon o registrovanom partnerstve a že od nadobudnutia účinnosti tohto zákona, konkrétne od 1. januára 2011 pravidlo 5 dôchodkového systému dotknuté vo veci samej stanovuje nárok na pozostalostný dôchodok tak v prospech pozostalých manželov poistencov, ako aj v prospech pozostalých registrovaných partnerov poistencov.
- 48 Z uvedeného návrhu tiež vyplýva, že nárok na takýto dôchodok je tak pre pozostalých manželov, ako aj pre registrovaných partnerov podmienený splnením podmienky, že manželstvo alebo registrované partnerstvo bolo uzavreté skôr, než poistenec dovŕšil vek 60 rokov.
- 49 Ako totiž generálna advokátka zdôraznila v bode 50 svojich návrhov, poistná podmienka, ktorá je sporná v konaní vo veci samej, priamo neodkazuje na sexuálnu orientáciu pracovníka. Naopak je formulovaná neutrálne a navyše sa týka rovnako homosexuálnych ako heterosexuálnych pracovníkov, avšak ich partnerov vylučuje v rovnakej miere z nároku na pozostalostný dôchodok, ak k uzavretiu manželstva alebo registrovaného partnerstva nedošlo predtým, než pracovník dovŕšil vek 60 rokov.
- 50 Z toho vyplýva, že pokiaľ ide o pozostalostný dôchodok dotknutý vo veci samej, s pozostalými registrovanými partnermi sa nezaobchádza menej priaznivo než s pozostalými manželmi, v dôsledku čoho vnútroštátna právna úprava týkajúca sa tohto dôchodku nezavádza priamu diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie.
- 51 Pokiaľ ide v druhom rade o existenciu nepriamej diskriminácie, článok 2 ods. 2 písm. b) bod i) smernice 2000/78 stanovuje, že o nepriamu diskrimináciu ide v prípade, keby zdanlivo neutrálne ustanovenie, kritérium alebo prax uviedla osoby určitého náboženstva alebo viery, s určitým zdravotným postihnutím, určitého veku alebo určitej sexuálnej orientácie do nevýhodného postavenia v porovnaní s inými osobami, s výnimkou prípadu, že takýto predpis, kritérium alebo zvyklosť sú objektívne odôvodnené oprávneným cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a nevyhnutné.
- 52 Vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej podmieňuje nárok na pozostalostný dôchodok pozostalých registrovaných partnerov a manželov poistencov v zamestnaneckom dôchodkovom systéme dotknutom vo veci samej splnením podmienky, aby manželstvo alebo registrované partnerstvo bolo uzavreté skôr, než poistenec dovŕšil vek 60 rokov.

- 53 Zo spisu predloženého Súdnu dvoru vyplýva, že 1. januára 2011, v deň nadobudnutia účinnosti zákona o registrovanom partnerstve, mal D.L. Parris 64 rokov a že v tento deň už bol na dôchodku, takže dôchodkové práva, ktoré nadobudol sám pre seba, ako aj pre prípadného pozostalého manžela alebo partnera, sa týkali obdobia profesijnej činnosti, ktorá bola v plnom rozsahu dokončená pred nadobudnutím účinnosti uvedeného zákona. Z uvedeného spisu tiež vyplýva, že registrované partnerstvo, ktoré D.L. Parris uzavrel v Spojenom kráľovstve 21. apríla 2009, keď mal 63 rokov, bolo v Írsku uznané až s účinnosťou od 12. januára 2011.
- 54 Je preto nesporné, že v deň, keď D.L. Parris odišiel do dôchodku, teda 31. decembra 2010, nespĺňal podmienky stanovené platnou vnútroštátnou právnou úpravou pre vznik nároku na pozostalostný dôchodok sporný vo veci samej pre svojho registrovaného partnera, keďže registrované partnerstvo, ktoré uzavrel v Spojenom kráľovstve, nebolo ešte v Írsku uznané a v každom prípade, hoci by aj bolo uznané, takéto partnerstvo by nemohlo zakladať nárok na uvedený dôchodok, pretože bolo uzavreté až potom, ako poistenec dovŕšil vek 60 rokov.
- 55 D. L. Parris sa domnieva, že podmienka uvedená v bode 52 tohto rozsudku znevýhodňuje homosexuálnych pracovníkov, ktorí už dovŕšili vekovú hranicu 60 rokov ku dňu nadobudnutia účinnosti zákona o registrovanom partnerstve, konkrétne homosexuálnych pracovníkov narodených pred rokom 1951, ako je žalobca vo veci samej, a že v dôsledku toho táto podmienka zavádza nepriamu diskrimináciu voči homosexuálom nachádzajúcim sa v takej situácii, ktorá vo vzťahu k nim vyplýva z nemožnosti splnenia uvedenej podmienky.
- 56 Treba však zdôrazniť, že nemožnosť splnenia tejto podmienky D.L. Parrisom je dôsledkom jednak stavu, v akom sa nachádzalo právo v Írsku v čase, keď dovŕšil vek 60 rokov, najmä toho, že v tomto období neexistoval zákon, ktorý by uznával akúkoľvek formu civilného zväzku homosexuálneho páru, a jednak tiež toho, že v rámci právnej úpravy týkajúcej sa pozostalostného dôchodku dotknutého vo veci samej neexistovali prechodné ustanovenia pre homosexuálnych poistencov narodených pred rokom 1951.
- 57 V tomto ohľade treba pripomenúť, že odôvodnenie 22 smernice 2000/78 výslovne stanovuje, že táto smernica nemá vplyv na vnútroštátne právne predpisy o rodinnom stave a na s ním súvisiace dávky.
- 58 V tomto kontexte Súdny dvor konštatoval, že osobný stav a dávky, ktoré sa naň viažu, patria do právomoci členských štátov a právo Únie nezasahuje do tejto právomoci. Členské štáty však musia pri výkone uvedenej právomoci dodržiavať právo Únie, najmä ustanovenia týkajúce sa zásady zákazu diskriminácie (pozri rozsudok z 1. apríla 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, bod 59).
- 59 Členské štáty môžu preto upraviť alebo neupraviť manželstvo pre osoby rovnakého pohlavia alebo alternatívnu formu zákonného uznania ich vzťahu, ako aj prípadne stanoviť dátum, od ktorého takéto manželstvo alebo takáto alternatívna forma bude spôsobovať účinky.
- 60 V dôsledku toho právo Únie a najmä smernica 2000/78 neukladajú Írsku povinnosť upraviť pred 1. januárom 2011 manželstvo alebo inú formu civilného zväzku pre homosexuálne páry ani priznať retroaktívny účinok zákona o registrovanom partnerstve či ustanoveniam prijatým na základe tohto zákona, a ani, pokiaľ ide o pozostalostný dôchodok dotknutý vo veci samej, povinnosť upraviť prechodné opatrenia pre páry rovnakého pohlavia, v ktorých poistenec už dovŕšil vekovú hranicu 60 rokov ku dňu nadobudnutia účinnosti uvedeného zákona.
- 61 Za týchto podmienok je potrebné domnievať sa, že vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej nezakladá nepriamu diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie v zmysle uvedenom v bode 55 tohto rozsudku.

62 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je potrebné odpovedať na prvú otázku tak, že článok 2 smernice 2000/78 sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátna právna úprava, ktorá v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému podmieňuje nárok pozostalých registrovaných partnerov poistencov na pozostalostný dôchodok splnením podmienky, aby sa registrované partnerstvo uzavrelo skôr, než poistenec dovŕši vek 60 rokov, hoci vnútroštátne právo neumožňovalo dotknutému poistencovi uzavrieť registrované partnerstvo pred dovŕšením tejto vekovej hranice, nepredstavuje diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie.

O druhej otázke

63 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 2 a článok 6 ods. 2 smernice 2000/78 majú vykladať v tom zmysle, že taká vnútroštátna právna úprava, ako je dotknutá vo veci samej, ktorá v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému podmieňuje nárok pozostalých registrovaných partnerov poistencov na pozostalostný dôchodok splnením podmienky, aby sa registrované partnerstvo uzavrelo skôr, než poistenec dovŕši vek 60 rokov, hoci vnútroštátne právo neumožňovalo dotknutému poistencovi uzavrieť registrované partnerstvo pred dovŕšením tejto vekovej hranice, predstavuje diskrimináciu na základe veku.

64 Na zodpovedanie tejto otázky treba najprv overiť, či sporná vnútroštátna právna úprava zavádza rozdielne zaobchádzanie na základe veku.

65 V tomto ohľade treba pripomenúť, že podľa článku 2 ods. 1 smernice 2000/78 sa pod pojmom „zásada rovnakého zaobchádzania“ rozumie, že nemá existovať žiadna priama alebo nepriama diskriminácia založená na ktoromkoľvek z dôvodov uvedených v článku 1 tejto smernice, medzi ktorými je uvedený vek. Článok 2 ods. 2 písm. a) tejto smernice spresňuje, že na účely uplatnenia odseku 1 tohto článku ide o priamu diskrimináciu vtedy, ak sa z niektorého z dôvodov uvedených v článku 1 uvedenej smernice zaobchádza s jednou osobou nepriaznivejšie, ako sa v porovnateľnej situácii zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou.

66 V prejednávanej veci pravidlo 5 dôchodkového systému dotknutého vo veci samej priznáva pozostalostný dôchodok len manželom a registrovaným partnerom poistenca, ktorí uzavreli manželstvo alebo registrované partnerstvo pred dovŕšením veku 60 rokov.

67 Takáto právna úprava teda menej priaznivo zaobchádza s poistencami, ktorí uzavreli manželstvo alebo registrované partnerstvo po dovŕšení veku 60 rokov, než s poistencami, ktorí uzavreli manželstvo alebo takéto partnerstvo pred dosiahnutím veku 60 rokov.

68 Z toho vyplýva, že vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej zavádza rozdielne zaobchádzanie priamo na základe vekového kritéria.

69 Následne treba preskúmať, či by takéto rozdielne zaobchádzanie mohlo patriť do pôsobnosti článku 6 ods. 2 smernice 2000/78.

70 Podľa tohto ustanovenia členské štáty môžu bez ohľadu na článok 2 ods. 2 uvedenej smernice určiť, že „v zamestnaneckých systémoch sociálneho zabezpečenia stanovenie veku pre možnosť alebo nárok na odchod do starobného alebo invalidného dôchodku vrátane stanovenia odlišných vekových hraníc v uvedených systémoch pre zamestnancov alebo skupiny alebo kategórie zamestnancov a využitie vekového kritéria v kontexte takýchto systémov v poistných matematických výpočtoch nie je diskrimináciou na základe veku za predpokladu, že dôsledkom tohto nebude diskriminácia na základe pohlavia“.

- 71 V tomto kontexte Súdny dvor spresnil, že článok 6 ods. 2 smernice 2000/78 sa uplatní len na zamestnanecké systémy sociálneho zabezpečenia, ktoré kryjú riziká staroby a invalidity, a že do pôsobnosti tohto ustanovenia teda nemôžu spadať všetky aspekty zamestnaneckého systému sociálneho zabezpečenia, ktorý kryje riziká staroby a invalidity, ale len tie, ktoré sú v ňom výslovne uvedené (rozsudok zo 16. júna 2016, Lesar, C-159/15, EU:C:2016:451, bod 25 a citovaná judikatúra).
- 72 V prejednávanej veci pozostalostný dôchodok dotknutý vo veci samej predstavuje určitú formu starobného dôchodku.
- 73 Treba preto overiť či vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej spadá pod predpoklady upravené v uvedenom ustanovení, konkrétne „stanovenie veku pre možnosť alebo nárok na odchod do starobného... dôchodku“ v zmysle článku 6 ods. 2 smernice 2000/78.
- 74 V tomto ohľade tým, že sa nadobudnutie nároku na pozostalostný dôchodok podmienilo splnením podmienky, aby poistenec uzavrel manželstvo alebo registrované partnerstvo pred dovŕšením veku 60 rokov, uvedené ustanovenie len upravilo vekovú hranicu pre vznik nároku na takýto dôchodok. Inak povedané, vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej stanovuje vek pre nadobudnutie nároku na pozostalostný dôchodok vyplývajúci z dotknutého dôchodkového systému.
- 75 Za týchto podmienok je namieste domnievať sa, že pravidlo 5 tohto dôchodkového systému stanovuje vek pre vznik nároku na starobný dôchodok a že v dôsledku toho uvedené ustanovenie patrí do pôsobnosti článku 6 ods. 2 smernice 2000/78.
- 76 Z toho vyplýva, že rozdielne zaobchádzanie na základe veku zavedené takou vnútroštátnou právnou úpravou, ako je dotknutá vo veci samej, nepredstavuje diskrimináciu na základe veku.
- 77 Okolnosť, že pre poistenca v dôchodkovom systéme dotknutom vo veci samej bolo nemožné uzavrieť registrované partnerstvo pred dovŕšením veku 60 rokov, nemá nijaký vplyv na predchádzajúci záver, keďže ako bolo zdôraznené v bode 56 tohto rozsudku, takáto nemožnosť vyplýva zo skutočnosti, že ku dňu, keď dovŕšil 60 rokov, vnútroštátne právo neupravovalo nijakú formu civilného zväzku pre homosexuálne páry. Ako však vyplýva z bodov 57 až 60 tohto rozsudku, právo Únie nebráni takémuto stavu vo vnútroštátnom práve.
- 78 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy, je potrebné odpovedať na druhú otázku tak, že článok 2 a článok 6 ods. 2 smernice 2000/78 sa majú vykladať v tom zmysle, že taká vnútroštátna právna úprava, ako je dotknutá vo veci samej, ktorá v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému podmieňuje nárok pozostalých registrovaných partnerov poistencov na pozostalostný dôchodok splnením podmienky, aby sa registrované partnerstvo uzavrelo skôr, než poistenec dovŕši vek 60 rokov, hoci vnútroštátne právo neumožňovalo dotknutému poistencovi uzavrieť registrované partnerstvo pred dovŕšením tejto vekovej hranice, nepredstavuje diskrimináciu na základe veku.

O tretej otázke

- 79 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 2 a článok 6 ods. 2 smernice 2000/78 majú vykladať v tom zmysle, že taká vnútroštátna právna úprava, ako je dotknutá vo veci samej, môže predstavovať diskrimináciu na základe spoločného účinku sexuálnej orientácie a veku, hoci táto právna úprava nepredstavuje ani diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie, ani diskrimináciu na základe veku, pokiaľ sú zohľadňované samostatne.
- 80 V tomto ohľade, hoci sa síce diskriminácia môže zakladať na viacerých dôvodoch uvedených v článku 1 smernice 2000/78, neexistuje nijaká nová kategória diskriminácie vyplývajúca z kombinácie viacerých týchto dôvodov, ako sú sexuálna orientácia a vek, ktorá by sa mohla konštatovať v prípade, keď diskriminácia na základe uvedených dôvodov zohľadňovaných samostatne nebola preukázaná.

- 81 V dôsledku toho, pokiaľ vnútroštátne ustanovenie nezavádza ani diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie, ani diskrimináciu na základe veku, takéto ustanovenie nespôsobuje diskrimináciu založenú na kombinácii týchto dvoch faktorov.
- 82 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 2 a článok 6 ods. 2 smernice 2000/78 sa majú vykladať v tom zmysle, že taká vnútroštátna právna úprava, ako je dotknutá vo veci samej, nepredstavuje diskrimináciu na základe spoločného účinku sexuálnej orientácie a veku, keďže uvedená právna úprava nepredstavuje ani diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie, ani diskrimináciu na základe veku, pokiaľ sú zohľadňované samostatne.

O trovách

- 83 Vzhľadom na to, že konanie má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. Článok 2 smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátna právna úprava, ktorá v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému podmieňuje nárok pozostalých registrovaných partnerov poistencov na pozostalostný dôchodok splnením podmienky, aby sa registrované partnerstvo uzavrelo skôr, než poistenec dovŕši vek 60 rokov, hoci vnútroštátne právo neumožňovalo dotknutému poistencovi uzavrieť registrované partnerstvo pred dovŕšením tejto vekovej hranice, nepredstavuje diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie.
2. Článok 2 a článok 6 ods. 2 smernice 2000/78 sa majú vykladať v tom zmysle, že taká vnútroštátna právna úprava, ako je dotknutá vo veci samej, ktorá v rámci zamestnaneckého dôchodkového systému podmieňuje nárok pozostalých registrovaných partnerov poistencov na pozostalostný dôchodok splnením podmienky, aby sa registrované partnerstvo uzavrelo skôr, než poistenec dovŕši vek 60 rokov, hoci vnútroštátne právo neumožňovalo dotknutému poistencovi uzavrieť registrované partnerstvo pred dovŕšením tejto vekovej hranice, nepredstavuje diskrimináciu na základe veku.
3. Článok 2 a článok 6 ods. 2 smernice 2000/78 sa majú vykladať v tom zmysle, že taká vnútroštátna právna úprava, ako je dotknutá vo veci samej, nepredstavuje diskrimináciu na základe spoločného účinku sexuálnej orientácie a veku, keďže uvedená právna úprava nepredstavuje ani diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie, ani diskrimináciu na základe veku, pokiaľ sú zohľadňované samostatne.

Podpisy